

etiam a proprio paroco, vel qui ejus vices gerit. Hanc regulam elicio ex c. Nuper, de Sent. excom., cujus hæc sunt verba: *In secundo vero casu, a suo Episcopo, vel a proprio sacerdote poterit absolutionis beneficium obtinere; quamvis enim et tunc, non iudicis, sed juris sententia, excommunicato communicans sit ligatus, quia tamen conditor canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur aliis facultatem relaxandi.* In quo textu primum est observandum, sermonem esse in particulari de excommunicatione; et ita de illa principaliter est intelligenda regula posita; tamen ratio textus communis est cæteris censuris; et ideo ad illas etiam regulariter extenditur, nisi ubi aliqua alia specialis ratio occurrerit, quod infra in particulari de illis tractando admonebimus. Tamen, ut dixi, et observari facile potest ex multis juribus sub titulo de Sententia excommunicationis, omnes censuræ regulariter in his rebus æquiparantur, licet præcipue in excommunicatione locum habeant, quod fere in tota hac materia præ oculis habendum est.

3. Secundo observandum est, in illo textu sermonem esse de censura lata per jus commune, nam est sermo de illa censura, quam quis contrahit communicando cum excommunicato; et constituitur differentia inter censuram contractam per communicationem cum excommunicato in crimine criminoso, et contractam per aliam communicationem in sacris, vel in alia re. Et licet utraque videatur esse a jure, tamen prior absolvenda ibi dicitur a iudice, qui alterum excommunicavit; nam, quia illa communicatio in delicto est quædam participatio in contumacia, et in ipsius iudicis Ecclesiastici offensionem specialiter cedit, voluit Pontifex, ut illa censura, quasi per extensionem, censeatur ab eodem homine lata, qui alterum excommunicavit. Posterior vero, quia est a jure, et non reservata, censeatur commissa aliis quoad absolutionem, ut ibidem dicitur. Et quamvis de illa censura in particulari sit ibi sermo, tamen, quia ibi non conditur speciale jus, aut conceditur privilegium peculiare, et quia ratio Pontificis generalis est, ideo inde colligitur ab omnibus Doctoribus regula generalis pro omnibus censuris latis a jure communi, et non reservatis, scilicet, non tantum a legislatore, sed etiam ab aliis dissolvi posse.

4. Tertio observandum est, cum ibi dicitur talem censuram per Episcopum tolli posse,

respective intelligi de Episcopo uniuscujusque, qui in suo ordine est pastor ordinarius ejus; hanc enim vim habet illud relativum suo. Unde, cum inferius dicitur, cum legislator non reservat, eo ipso concedere aliis facultatem relaxandi, non intelligitur de quibuscumque aliis; non enim quilibet sacerdos potest de tali censura absolvere, ut dicemus; sed de aliis pastoribus, vel habentibus potestatem ligandi et solvendi circa talem personam, seu, quod idem est, de aliis iudicibus, qui alias circa talem personam iudicium ferre possunt. Quod, et per se clarum apparet, quia lex illa non præbet novam jurisdictionem non habenti, sed declarat, dum per reservationem non aufertur, eam, quæ antea erat, extendi ad censuras ipso jure latis; tum etiam quia illa particula, *aliis*, respondet præcedentibus, scilicet, *a suo Episcopo, vel proprio sacerdote*, et per illas limitatur. Denique, quia (ut Juristæ dicunt) illa dictio, *aliis*, similitudinis est nota, ex Gloss. in l. *Si fugitivi*, C. de Serv. fugit.; quam vero similitudinem ibi dicat, infra videbimus; nunc satis est, ut minimum, debere dicere similitudinem in potestate ligandi et absolvendi, proportionata ad talem actum, respectu talis personæ; nam hæc est per se necessaria ad actum absolvendi, de quo sermo est.

5. *Quis sit uniuscujusque proprius Episcopus.* — *A proprio Episcopo potest quis absolvi a censura a jure, etiamsi in alio Episcopatu deliquerit.* — Ex his ergo satis probata relinquatur prima pars assertionis, scilicet, unumquemque posse absolvi ab omnibus censuris jure communi latis, et non reservatis, a suo Episcopo. Quis autem sit uniuscujusque proprius Episcopus, quæstio est similis illi, quæ de proprio sacerdote tractata est supra, de ministro sacramenti pœnitentiæ disputando; et easdem habet dubitationes, quæ eodem proportionali modo finiendæ sunt. Generatim enim loquendo, Episcopus alicujus dicitur Episcopus illius diœcesis, in qua talis persona habet suum domicilium, quia domicilium est quasi fundamentum fori, seu jurisdictionis, ut est utriusque juris principium, lege ultim. ff. de Jurisdic. omn. jud., c. ult. de Constit., in 6, et c. A nobis, 4, de Sent. excomm., ubi Abbas, et latius in c. 4, de For. comp., num. 23, unde non est dubium, quin unusquisque absolvi possit a prædicta censura ab Episcopo illius diœcesis, in qua habet suum domicilium, non solum, si delictum in eadem diœcesi commisit, sed ubicum-

que deliquerit, et censuram contraxerit; nam, licet ratione delicti acquiratur forum in ordine ad accusationem, vel pœnam, quæ per hominis sententiam in alieno territorio ferri potest, tamen et hæc pœna, de qua nunc agimus, non imponitur ab alio particulari Episcopo, sed a Summo Pontifice, et proprius etiam Episcopus nunquam amittit jus suum, quominus ejus subditus possit coram illo conveniri, etiamsi alibi deliquerit. Et eadem ratione non amittit potestatem absolvendi illum. Ex quo ulterius fit, ut ille subditus possit absolvi a proprio Episcopo etiam dum in alieno Episcopatu peregrinatur, quia censura ferri potest in absentem, etiamsi existat in alieno Episcopatu, ut supra ostensum est; ergo multo magis absolutio, quia favorabilior est, et in reliquis est par ratio, nam etiam absolutio sine strepitu iudicii ferri potest, et habet suum effectum, seu executionem, quasi spiritali, seu invisibili modo. Cum ergo absentia, seu existentia in alieno territorio non obstet, et alioqui sit potestas, poterit hic a suo Episcopo absolvi.

6. *Possitne alien. subditus absolvi a censura canonis ab Episcopo, in cujus diœcesi versatur.* — Quæri tamen potest, an ab illo solo possit absolvi, vel etiam ab illo Episcopo, in cujus diœcesi vagatur. Videtur enim ab illo non posse, quia ille revera non est suus Episcopus. Quod regulariter ita est, nimirum, quando existentia in illo loco est ad breve tempus, et quasi in via, seu peregrinatione, quia tunc convincit ratio facta. Et probat etiam c. Romana, § Nec etiam, de For. comp., in 6, et cap. Excommunicatis, de Officio leg., ubi dicitur, Legatum Pontificis non posse absolvere, etiam intra suam provinciam, eos qui in clericos manus violentas injecerunt, aliunde illuc accedentes, scilicet, quia non sunt subditi illius provinciae; idem ergo erit in nostro casu. Sed intelligendum hoc est, ut ibi notat Abbas, num. 7, quando talis persona non commisit delictum, nec contraxit censuram in eo loco et diœcesi in qua versatur; nam si ibi deliquit, ratione delicti fit aliquo modo subditus in ordine ad illud, ita ut possit conveniri et puniri; ergo etiam ut possit absolvi quoad forum contentiosum, ad quod pertinet censura; nam de absolutione sacramentali quoad culpam alia est ratio. Neque censeo inconveniens, quod ille possit absolvi in eo casu a duobus Episcopis, quia diversis titulis potest utriusque subjici, alteri simpliciter, alteri quoad unum effectum.

7. At vero quando mora in aliena diœcesi est diuturna, ita ut, licet non sit per translationem domicilii, sit per quamdam permanentem habitationem, tunc valde probabile est posse absolvi ab Episcopo loci, sive censuram in eo loco contraxerint, sive alibi, et licet commorentur ibi cum licentia sui Episcopi, sive non. Quod aliqui fundant in præsumpta voluntate et consensu alterius Episcopi proprii. Hoc tamen, ut in superioribus dixi, in materia jurisdictionis, et ad valorem actus, qui ab illa pendet, non sufficit, quia nisi adsit voluntas, ejus præsumptio non confert jurisdictionem. Dicendum ergo est, illam diuturnam inhabitationem, moraliter censeri, et consuetudinem receptam esse, per modum cujusdam domicilii pro eo tempore, quo durat, et ideo illum Episcopum reputari ut proprium quoad hunc actum absolvendi a censura, quidquid sit de aliis. De quibus videri potest Abbas, in dicto cap. Excommunicatis, de Officio legati, num. 7, et cap. Quod clericis, de For. comp., num. 4, et cap. Ex parte B., num. 8, eodem titulo.

8. Addendum est præterea, eos, qui semper vagantur, et nullibi habent fixum domicilium, posse sine dubio absolvi ab Episcopo loci, in quo actu versantur, etiamsi per breve tempus ibi sint commoraturi; quia illi non habent alium Episcopum, et non debent carere pastore, ut in simili latius dixi in materia de Confessione; est enim eadem ratio et proportio.

9. *Quid de religiosis.* — Solet etiam specialiter de religiosis dubitari, an possint absolvi ab Episcopo loci, in quo domicilium habent; sed res est facilis. Nam si religiosi considerentur solum ratione status, et non sint exempti ab Episcopis, clarum est posse ab eis absolvi, nam et ligari ab eis poterunt. Si enim exempti non sunt, sunt subditi, quia jure communi omnes habentes domicilium in tali diœcesi, subjecti sunt Episcopo illius; ergo potest Episcopus actus jurisdictionis in illos exercere. Unde in cap. Religioso, de Sent. excom., in 6, si religiosus incidat in excommunicationem canonis *Si quis suadente*, percutiendo clericum secularem, ejus absolutio Episcopo diœcesano committitur, et in c. Monachi, de Sent. excom., quando percussio est inter ipsos religiosos, absolutio committitur superiori, ex speciali concessione, non tamen omnino excluditur Episcopus; nam si major fuerit necessaria providentia, ad illum dicitur esse recurrendum; unde

supponitur, etiam illum esse superiorem, sistendo in communi jure. Unde similis absolutio in utroque casu respectu Monialium Episcopo committitur in c. De Monialibus, de Sent. excom. At vero religiosi exempti per privilegia Pontificia non possunt absolvi ab Episcopo, cum in eos non habeat jurisdictionem; neque ipsi possunt quoad hoc se illi subicere, quia et hoc esset in detrimentum religionis, et ipsi non possunt Episcopo jurisdictionem conferre, quam non habet, de quo videri possunt plura in Ugolin., tab. 4, c. 10, § 4.

10. *Qui nomine Episcopi comprehendantur.* — *Vicarius Episcopi comprehenditur.* — Rursus vero dubitari potest, an nomine Episcopi intelligendus sit solus ille, qui proprie, et in rigore Episcopalem dignitatem habet, vel quilibet, qui jurisdictionem habeat Episcopalem. Circa quod videri potest simile dubium supra tractatum agendo de ministro confessionis, et de Episcopo, a quo debet exponi, juxta novum jus Concilii Tridentini. Et primo certum est vicarium Episcopi, cui ipse vices suas generaliter committit, posse absolvere ab hujusmodi censuris, quia quando hujusmodi casus Episcopis committuntur, et non exprimitur, ut per se ipsos tantum id facere possint, per vicarios suos id possunt præstare. Quod licet colligere inter alia jura ex cap. ult. de Officio ordin., ubi dicitur, eos, qui ex officio possunt absolvere in certis casibus, posse hujusmodi absolutionem aliis committere, cum viderint expedire; et sumitur etiam ex l. *More majorum*, ff. de Jurisdic. omni. jud. Dicitur autem ex officio hoc posse, qui cum ipso officio statim accipit hanc facultatem; ejusmodi est Episcopus; ergo per vicarium id facere potest, cui committit vices suas. Quod etiam recte confirmatur ex Concilio Tridentino, sess. 24, c. 6 de Reform., ubi cum committitur Episcopis potestas absolvendi a casibus reservatis Papæ, additur, *per se ipsos aut per vicarium ad id specialiter deputandum.* Et quoad peccatum hæresis occultæ statim excluditur vicarius. Ergo signum est, ubi concessio fit absolute Episcopo, non excludi vicarium, et similiter, quando jus non requirit vicarium specialiter deputandum, generalem sufficere. Denique vacante Sede Episcopali, Capitulum vicarium constituit, qui hoc ipso censetur habere jurisdictionem Episcopalem, et posse absolvere ab his censuris; ergo multo magis id dicendum est de vicario Episcopi, quoties ipsemet Episcopus aliquid specialiter sibi non reservat.

11. Dices: ergo quando absolutio a censura, quæ reservata erat Papæ, specialiter conceditur Episcopo, non poterit ille talem absolutionem alteri committere, sed tantum per se ipsum illam exercere; ut in casibus, v. gr., de quibus loquitur Concilium Trident., dicta sess. 24, c. 6 de Reformat. Consequens autem est falsum et contra omnes, imo contra illudmet decretum Concilii Tridentini, ut paulo ante expendebamus. Sequela probatur, quia tunc Episcopus non habet potestatem ordinariam, sed delegatam, seu speciali beneficio concessam; hujusmodi autem jurisdictione subdelegari non potest, ut constat ex cap. ult., § ult., de Offic. deleg., et ex l. 1, ff. de eo qui mandata est jurisdictione. Nec satis est respondere hoc esse speciale in potestate absolvendi ab excommunicatione, quia conceditur in favorem animæ, ut respondet Covarruvias, lib. 3 Variar., c. 20, n. 5. Tum quia, § ult. de Offic. deleg., loquitur in specie de potestate absolvendi concessa in favorem animæ; tum etiam quia cap. ult. de Offic. ordin., aperte sentit absolutionem in his casibus convenire Episcopo ex officio, et ideo posse eam aliis committere. Ubi Abbas et alii idem sentiunt, licet rationem non satis declarant. Ea vero esse videtur, quia absolvere ab excommunicatione per se et ex officio convenit Episcopo juxta cap. Nuper, de Sent. excom.; per reservationem autem extrahitur censura reservata ab illa jurisdictione; et ideo ablata reservatione quasi in naturalem statum redimitur, atque ita manet sub ordinaria jurisdictione Episcopi, sicut fuisset, si a principio reservata non esset.

12. *Nomine Episcopi, comprehenditur Capitulum Sede vacante, et vicarius ab eo constitutus.* — Deinde in multis aliis manifestum est verbum illud, *Episcopus*, extendendum esse ad plures alios, qui Episcopalem dignitatem non habent, satisque esse quod habeant jurisdictionem Episcopalem. Ut Capitulum Cathedralis Ecclesiæ vacante Sede, ut constat ex juribus in præced. sect. adductis, nam, quoad hoc eadem ratio est de absolutione a censura lata ab homine aut a jure. Idemque est, ut dixi, de vicario constituto ab ipso Capitulo. Imo in hoc constituit Ugolin. supra, § 2, quamdam differentiam inter vicarium Episcopi, et Capitulum, Sede vacante, quod vicarius Episcopi habet jurisdictionem dependentem ab illo in fieri et conservari; et ideo si Episcopus sit suspensus vel excommunicatus, ejus vicarius non potest absol-

vere; at vicarius Capituli, Sede vacante, non habet jurisdictionem ita pendente a Capitulo, nam licet ipsum Capitulum suspensionis censuram incurrat, et ideo jurisdictionis, usu privetur, nihilominus vicarius expeditam retinet jurisdictionem ad absolvendum, quia non auctoritate solius Capituli, sed Concilii Tridentini creatus est, ut patet ex sess. 24, c. 16, de Reformat.

13. *Vicarius a Capitulo electus ab illo habet jurisdictionem dependentem in fieri et conservari.* — Hæc vero differentia non satis fundata est; suppono enim ex antiquo jure, tempore Sedis vacantis, jurisdictionem Episcopi devolvi ad Capitulum, ut supra ostensum est ex c. unico de Major. et obed., in 6. Quam jurisdictionem Concilium Trident. nec mutavit, nec minuit, sed solum præcepit modum utendi illa jurisdictione, nimirum per vicarium ab eodem Capitulo electum, cui et jurisdictionem, et usum jurisdictionis committat. Concilium ergo Trident. non dat jurisdictionem illi vicario, neque ad hoc interposuit auctoritatem suam, sed solum ad imponendum prædictum præceptum, quo non obstante ille vicarius vicem gerit Capituli, et ejus jurisdictione utitur; ergo, si Capitulum habeat impeditum usum jurisdictionis, consequenter etiam vicarius habet idem impedimentum. Et confirmatur ac declaratur, nam ante illud decretum Concilii Trident., si Capitulum absque illo præcepto elegisset vicarium (ut verisimile est antea fieri solitum esse, quia non poterat aliter commode gubernare); tunc suspensio Capituli esset suspensio vicarii jurisdictionis; est enim omnino eadem ratio de illo vicario, et de vicario Episcopi; sed Concilium Trident., eo quod præceperit illam vicarii electionem, non firmavit ejus jurisdictionem, neque aliam, vel aliter dari voluit, quam per Capitulum dari posset, quia neque in illo decreto est ullum verbum, unde hoc colligi possit, neque ex solo illo præcepto colligitur. Sicut, si Concilium præcepisset Episcopis, ut haberent vicarios, non propterea tales vicarii aliter haberent hanc jurisdictionem, quam nunc habeant; nullum ergo fundamentum habet illa sententia in Concilio Trident. Unde, cum alioqui vicarius ex vi officii sui pendeat jurisdictione et usu ab eo, ejus vicarius est, juxta cap. 4 de Offic. vicarii, in 6, idem censeo quoad hoc dicendum de vicario Capituli, quod de vicario Episcopi.

14. *An si ob negligentiam Capituli Metropolitanus vicarium creet, det illi jurisdictio-*

nem a se dependentem in conservari. — Sed quid dicendum erit, si ob negligentiam Capituli, Metropolitanus, aut vicinus Episcopus hujusmodi vicarium constituat? numquid suspensio Archiepiscopo erit suspensio vicarius ille? Videtur enim sequi, quia tunc jurisdictio apparet devoluta ad Archiepiscopum, atque ita ab illo pendere, et consequenter de tali vicario verum erit, quod, licet Capitulum suspendatur, ejus jurisdictio maneat expedita, quia non habet illam a Capitulo, sed ab Archiepiscopo. Nihilominus tamen oppositum censeo verum, quia verum non est jurisdictionem Capituli in eo casu devolvi ad Archiepiscopum; neque enim ipse posset ibi excommunicare aut absolvere auctoritate ordinaria; sed solum ei committitur deputatio seu electio talis personæ in vicarium; quæ facta, ille vicarius habet jurisdictionem Capituli, independentem quidem a voluntate ejus, quam supplet auctoritas et efficacia Concilii Trident., pendente tamen nihilominus a potestate, et jurisdictione, quæ residet in ipso Capitulo, quia Concil. noluit novum modum jurisdictionis instituere, ut ostensum est, sed solum obligare, et cogere Capitulum, ut suam jurisdictionem vicario communicaret. Hoc ergo modo Capitulum, Sede vacante, et ejus vicarius, sub nomine Episcopi in illa regula comprehenduntur.

15. *Nomine Episcopi comprehenduntur Abbates exempti, et Capitulum ejus Ecclesiæ, et eorum vicarii.* — Præterea etiam Abbates, qui jurisdictionem habent Episcopalem, sub illa voce continentur, quia juxta subjectam materiam intelligenda est; cum autem ille actus absolvendi, de quo est sermo, ad jurisdictionem pertineat, quando Episcopus ibi nominatur, non tam propter dignitatem ordinis, quam propter jurisdictionem nominari merito intelligimus; ergo recte comprehendimus sub illa voce omnes, qui similem jurisdictionem habent. Notanter autem dico *similem*, et non *æqualem*, quia sufficit, ut habeant jurisdictionem fori contentiosi ad ferendas et tollendas censuras, quia hæc est, quæ per se spectat ad hunc actum, etiamsi alioqui æqualis non sit. Et confirmatur, quia interdum hi Abbates sunt ita exempti, ut nullus Episcopus habeat immediatam jurisdictionem in eorum subditos, præter Romanum Pontificem; non debent autem illi subditi carere Episcopo, a quo possint absolvi; ergo nomine Episcopi comprehenditur hujusmodi Abbas. Et conse-

quenter etiam vicarius ejus, et Capitulum ejus Ecclesiae, tempore, quo vacat; nam de his eadem ratione, et proportione loquendum est.

16. *Comprehenduntur etiam alioqui inferiores Prælati, qui superiorem habent Episcopum.* — Addo vero, quando hujusmodi inferiores Prælati non obstante dicta jurisdictione, habent ordinarium Episcopum sibi superiorem, ita ut vel possit causas ad se advocare, vel saltem cum eis habeat jus præventionis, tunc etiam Episcopum posse absolvere subditos inferioris Prælati a censuris jure communi latis, quia etiamsi intercedat inferior Prælati, v. gr., Archiepresbyter, nihilominus ejus Episcopum est proprius Episcopum omnium subditorum ejus. Item quia regula supra posita in universum vera est, *quidquid in hoc genere potest inferior, posse superiorem, si prædicto modo superior sit*, ut supra declaravimus. Et hac etiam ratione Legatus Pontificis in sua provincia sub nomine Episcopi quoad hunc actum comprehenditur, quia jurisdictionem habet Episcopalem, et immediatam, ad eum modum quo habet Pontifex, cujus vicem gerit, ut constat ex cap. 4, et aliis, de Offic. leg.; et in particulari hæc potestas aperte colligitur ex cap. In excommunicatis, et cap. Quod translationem, de Offic. leg., ubi videri potest Abbas, et Villadiego tract. de Irreg., quæst. 13; delegatus autem in hoc id poterit, quod ei fuerit commissum ab eo, qui ordinariam circa hunc actum jurisdictionem habet.

17. *Comprehenduntur etiam Prælati religionum respectu suorum subditorum.* — Ex his vero colligo ulterius, etiam Prælatos religionum ex vi hujus juris communis habere potestatem ad absolvendos suos subditos ab hujusmodi censuris juris communis. Dico autem *ex vi hujus juris*, nam quod ex vi suorum privilegiorum illam habeant, manifestum est. Quia vero in suos subditos jurisdictionem habent, quodam modo similem Episcopali, in quantum jurisdictionem habent fori contentiosi, et eos possunt excommunicare, ideo opinor etiam ex vi illius cap. Nuper, et ex vi particulæ *Episcopus*, sub proposita regula comprehendendi.

18. *Objicitur Clem. 4, de Privileg.* — *Clem. exponitur.* — Objici vero potest Clem. 4, de Priv., ubi excommunicantur religiosi, qui absolvunt excommunicatos a canone, nisi in casibus a jure expressis. Ubi Glossa hoc intelligit de omni canone, et de

omni censura, a qua posset Episcopus absolvere per cap. Nuper, et infra in verb. *Quanquam*, hoc extendit etiam ad religiosos ejusdem religionis, et sibi subditos; quam interpretationem sequitur Sylvest., verb. *Excommunicatio*, 7, num. 34; sed mihi videtur interpretatio falsa, præsertim quoad posteriorem partem. Primo quidem, quia ille textus ita incipit, *Religiosi, qui clericis, aut laicis sacramentum, etc.*, et sub eodem contextu ait, *An qui excommunicatus a canone, etc.*; ergo non loquitur de absolutione eorum subditorum, sed extraneorum, qui ad illos non pertinent. Adde, cum subdat, *Nisi in casibus a jure expressis*, respectu subditorum, hunc casum, de quo agimus, satis esse in jure expressum in dict. cap. Nuper, non solum in dict. verb. *Episcopus*, ut nunc dicimus, sed clarius ex vi particulæ *Proprius sacerdos*, ut infra dicam. Unde cum postea concluditur in dicta Clem., *Absolvere quemquam præsumpserint*, particula *quemquam* plane referenda est ad initium textus, scilicet, *clericum vel laicum*.

19. *Quanquam sub nomine clerici comprehendendos censeo etiam extraneos religiosos non sibi subditos, tum quia intentio illius canonis est punire religiosos usurpantes jurisdictionem, quam non habent in hujusmodi actibus, quod vitium tam circa alienos religiosos, quam circa alios committitur; tum etiam quia nomine clerici interdum comprehenditur quælibet Ecclesiastica persona.* Quod si dicas juxta hunc sensum etiam subditum comprehendendi, respondeo, quantum ad casus jure non expressos, vel per privilegia Sedis Apostolicæ concessos, verum id esse, ita ut Prælati religionis absolvens subditum in casu reservato per canonem, et sibi non concessos per privilegium, illam poenam incurrat; secus vero si absolvat in casu non reservato, quia hoc ipso est in jure concessus juxta dictum cap. Nuper. Habent ergo ex vi illius juris communis hanc potestatem, quamvis per privilegia habeant illam magis expressam, et quasi magis propriam et exemptam a jurisdictione Episcoporum. Et hæc videntur sufficere ad expositionem illius particulæ, *A suo Episcopo*.

Quis possit absolvere a censura per statutum alicujus provinciae vel Episcopatus lata.

20. *Ratio dubitandi.* — Superest ut aliam particulam illius textus, scilicet, *Canonis seu*

juris, explicemus, videlicet, an solum commune jus, vel Pontificium intelligendum sit, an vero comprehendantur etiam statuta particularia quorumcumque Episcoporum, aut Conciliorum provincialium; hinc enim pendet resolutio alterius dubii, scilicet, an a censuris latis per hæc statuta possint absolvere omnes, qui jure communi absolvere possunt a censuris jure Pontificio latis. Ratio autem dubitandi est, quia in dict. cap. Nuper, ut vidimus, solum est sermo de censura juris communis; ergo non debet extendi ad alia statuta. Adde non esse eandem rationem in cæteris, quia cum ipse Pontifex sit auctor juris communis, et ad ipsum per se pertineat tollere censuras in illo latis, potuit ipse ordinario jure vices suas quoad hoc aliis committere, et ita suam voluntatem interpretari, ut, quoties censuram sibi non reservaverit, censeatur concedere Episcopo potestatem absolvendi. At vero hæc ratio non habet locum in statutis particularibus, quia neque ab illius voluntate procedunt, neque ad eum pertinet, tanquam ad propriam causam, ab illis absolvere; nam licet absolute hoc possit tanquam universalis causa, regulariter tamen id non facit, sed relinquit proprios pastores suis jurisdictionibus uti.

21. Sed nihilominus dicendum est, verba illa generaliter esse intelligenda de omni censura a jure, prout distinguitur a censura ab homine, atque ita in eis comprehendendi quælibet statuta, vel constitutiones particulares, quibus censuræ feruntur, non reservatæ. Ita intelligunt communiter Doctores, Abbas, num. 5; Covarruv., cap. Alma, 4 part., § 12, num. 4; Sylvester, verb. *Absolutio*, 4, num. 7. Soletque ad confirmandum citari cap. Ex frequentibus, de Institut., in quo supponi videtur suffraganeos Archiepiscopi posse absolvere a censura lata per statutum Archiepiscopi. Qui textus non multum probat, quia illud statutum confirmatum erat a Pontifice, et ita poterat ut Pontificium reputari. Ratio ergo præcipua sumenda est ex verbis et ratione ejusdem textus. Nam absolute loquitur de sententia juris, quæ locutio in rigore omnia jura comprehendit. Deinde in ratione subdit, *Quia conditor canonis, etc.*, ubi consulto videtur tam generali verbo usus, ut quemcumque canonem, a quocumque conditus sit, comprehendat. Quocirca licet casus illius textus sit de quadam particulari censura contra specialem canonem juris communis, tamen ex illo casu sumpsit occasionem

Pontifex tradendi regulam generalem, quæ proinde sicut non limitatur ad solam illam censuram, ita neque ad solum commune jus.

22. *Satisfit rationi dubitandi.* — Et quamvis verum sit censuras (ut sic dicam) Episcopales proprio et particulari jure ad eos pertinere, ad Summum tamen Pontificem spectat præscribere modum, et formam servandam in censuris ferendis per quæcumque statuta; quæ propterea juxta commune jus semper interpretanda sunt, ut colligitur ex cap. Ex litteris, de Constitutionibus, et cap. Cum dilectus, de Consuetudine. Atque ita jure communi ordinatum est, ut in censura absque reservatione lata per quemcumque canonem, sive generalem, sive particularem, hoc ipso censeatur ejus absolutio aliis concessa. In quo nihil derogatur jurisdictioni Episcoporum, vel aliorum inferiorum Prælatorum, nam si volunt censuram sibi reservare, semper possunt in statuto id exprimere.

Num parochus a censura juris absolvere queat.

23. *Prima et vera sententia.* — Ultimo explicanda superest postrema pars regulæ propositæ, per quam illam extendimus ad parochos, quantum est ex vi ejusdem cap. Nuper; ibi enim expresse sub disjunctione dicitur, *In secundo casu ab Episcopo, vel a proprio sacerdote, etc.* Constat autem nomine proprii sacerdotis parochum solere in jure significari, cap. Omnis utriusque sexus, de Pœnit. et remiss., et sumitur ex cap. Placuit, 9, quæst. 3, et de Pœnit., dist. 6. Atque ita intellexerunt textum illum communiter Theologi in 4, dist. 48; D. Thom., quæst. 4, art. 5; D. Bonav., part. 2, quæst. 6; Major, dist. 48, quæst. 2, dub. 3; Soto, dist. 22, quæst. 3, art. 2; Sylvester, verb. *Absolutio*, 4, num. 4, et verb. *Casus*, primo, num. 3; Angel., verb. *Absolutio*, num. 2; Armill., eodem verb., num. 36, et verb. *Casus*, num. 5. Idem tenuit Innocent., dict. cap. Nuper; et Navarrus, in Summa, cap. 27, num. 39; et Summ. Confessorum, lib. 3, tit. 36, quæst. 85, ut Covarruvias refert.

24. *Secunda sententia.* — Nihilominus Covarruvias, in cap. Alma, 4 part., § 10, num. 5, contrariam sententiam ut veriore amplecti videtur, et eam dicit communi praxi receptam, licet opinio Theologorum in rigore disputationis defendi possit. Refertque plures juris Pontificii professores negantes, posse

parochos absolvere a censura, seu majori excommunicatione jure lata, et plures refert Ugolinus, in dicto cap. 40, § 5, et ex Theologis Cajetanum, verb. *Absolutio ab excomm.*, ubi tacite id innuit, et Tabien., verb. *Dispensatio*, num. 46, et verb. *Absolutio*, 2, num. 4, et idem tenuit quidam Viterren., in opere de Excomm. et interd., quem referunt et sequuntur Durand., dist. 18, quæst. 4; Palud., quæst. 5. Quamvis Paludanus hoc limitet ad censuras juris Pontificii, nam a censuris latis per statutum Episcopi concedit parochum posse absolvere, in quo non loquitur consequenter.

25. Citat Covarruvias in favorem hujus sententiæ textum optimum (ut ipse ait) in Clement. 4 de Privilegiis, in principio, et Extravag. 4, § Observent, eodem titulo, in communibus, ubi nulla fit mentio de parochis, sed de religiosis, qui prohibentur absolvere extraneos, ut supra vidimus, ex qua prohibitione non video, quod argumentum sumi possit ad parochos. Præsertim, cum ibi dicatur, *nisi in casibus a jure expressis*, et nos credamus hunc casum satis esse in jure expressum in dicto cap. Nuper, tam de parochis respectu suarum ovium, quam etiam proportionaliter de Prælati localibus religionum respectu suorum subditorum, quorum ipsi sunt proprii sacerdotes. Quocirca in jure nihil invenio, quo possit hæc sententia probari; ratio tamen videtur urgere, quia absolutio a censura requirit jurisdictionem fori contentiosi; sed parochus non habet hujusmodi jurisdictionem; ergo non potest a censura absolvere. Et confirmatur, nam qui non potest ligare, non potest solvere; sed parochus non potest per censuras ligare; ergo nec a censuris solvere. Item argumentabatur Viterrensis, ut Paludanus refert, quia plus est excommunicatio, quam interdictum; sed nullus inferior Episcopo potest relaxare interdictum juris; ergo nec excommunicationem juris tollere.

26. *Objectio contra posteriorem sententiam.* — *Solutio.* — Dices: his argumentis probaretur, parochum non posse absolvere etiam a minori excommunicatione, quod nullus dicit. Sequela probatur, quia etiam absolutio ab hac censura, quantumvis minima videatur, requirit potestatem jurisdictionis fori contentiosi; sed hanc non habent parochi: ergo. Item ipsi non possunt ligare, etiam hac censura; ergo neque absolvere. Respondent, argumenta concludere, parochos non habere

hanc potestatem ex vi sui ordinarii muneris, habere tamen illam veluti ipso jure delegatam per illud cap. Nuper. Cum enim ibi sub disjunctione dicitur, Episcopum, vel proprium sacerdotem posse absolvere, sermo est de minori excommunicatione, quæ contrahitur communicando cum excommunicato. Ex quo corroboratur fundamentum prædictæ sententiæ, nam parochus nihil ex proprio munere in hoc negotio potest, nisi quod jure illi conceditur; sed in dicto textu solum ei conceditur absolutio a minori censura: ergo.

27. *Resolutio.* — *Impugnatur opinio.* — Sed contra hoc objicere primo, quia, si hæc responsio vera esset, sequeretur etiam Episcopum non posse absolvere, nisi ab excommunicatione minori, non vero a majori lata jure Pontificio, vel ab alio Episcopo. Patet sequela, quia Episcopus jure ordinario suæ potestatis non potest mutare Pontificis præceptum; ergo nec solvere quod ipse ligavit; solum ergo id potest quod ei conceditur ipso jure; ergo, cum in eo textu quoad hoc æqualiter numerentur, et sub eadem disjunctione Episcopus, et parochus, si uni ex vi illius textus conceditur tantum potestas absolventi a censura minori, etiam alteri ea sola conceditur. Unde quod Episcopus ex vi sui muneris habeat jurisdictionem in foro contentioso, se habet in proposito quasi materialiter, ideoque nihil refert ad discrimen constituendum, nam Episcopus quoad hoc non utitur sua propria et quasi intrinseca jurisdictione, sed sibi virtualiter concessa per auctorem juris, ut in prædicto c. Nuper, plane significatur; ergo quoad hoc eadem ratio est de paroco. Nam licet ex se non habeat jurisdictionem ordinariam in foro contentioso, habet tamen aptitudinem, ut ei committi possit, et ex vi illius textus æque illi committitur, respective id intelligendo per comparisonem ad suos subditos.

28. *Secundo impugnatur.* — Secundo principaliter obstat ratio, quæ in illo capite subditur, scilicet: *Quia tamen conditor canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi.* Quæ ratio non limitatur ad excommunicationem minorem, neque inde sumit causam prioris assertionis, sed ex forma ferendi censuram absque reservatione, quæ continet implicitam concessionem facultatis absolventi; et in hoc solo fundantur omnia, quæ hactenus diximus de potestate Episcopi ad solvendum ab omni censura juris

non reservata; ergo idem dicendum est de proprio sacerdote. Nam, quod multi Canonistæ aiunt, illam particulam *aliis*, referre tantum alios Episcopos, seu alios conditores canonum, hoc (inquam) non habet fundamentum in illo textu, ut Panormitanus etiam notavit; imo repugnat textui; nam supra dixerat, Episcopum et sacerdotem proprium posse absolvere; si ergo particula, *aliis*, non referatur ad utrumque, ratio non erit adæquata assertioni; cur ergo proprius sacerdos poterit absolvere, si conditor canonis ei non concessit facultatem? Igitur necesse est rationem illam etiam ad sacerdotem proprium referre, et consequenter, sicut in Episcopis extenditur ad excommunicationem majorem, ita et in parochis, nam vis contextus et rationis id necessario concludit. Unde, ut supra dicebam, licet casus illius textus fuerit de peculiari censura et minori, tamen regula, quam per illam occasionem Pontifex tradit, generalis est de omni excommunicatione jure lata et non reservata; et proprium sacerdotem simul cum Episcopo sub disjunctione complectitur.

29. *Solvuntur rationes posterioris sententiæ.* — Ex quo facile solvuntur rationes contrariæ sententiæ; fatemur enim parochum ex proprio munere non habere jurisdictionem ad hanc solutionem præstandam, tamen ex concessione juris habere quasi delegatam; hoc enim non repugnat; et quod factum sit, constat ex illo capite; cur autem ita factum sit, statim explicabo. Et propter eandem causam non repugnat habere potestatem ad absolvendum, et non ad excommunicandum, quia cum potestas delegata sit, potest committi ad unum actum, et non ad alium, et generalius committitur ad eum actum, qui favorabilior est. Quod vero Viterrensis attingebat de potestate relaxandi interdictum, infra tractabitur, nam in aliquibus est ibi specialis ratio propter alia jura specialia, quæ aliter circa illam censuram disponunt.

30. *Num cap. Nuper, abrogatum sit quoad parochos.* — Ultimo vero circa hanc partem advertendum est, quæ hactenus diximus, solum procedere quantum est ex vi dicti cap. Nuper. Quia vero jus in illo contentum humanum est, mutari potest et abrogari. Atque ita Ugolinus supra censet, concessionem illam per contrariam consuetudinem abrogatam esse, eo quod Covarr. dicit contrariam consuetudinem communi praxi esse receptam, et maxime, quia in Extravag. 4 de Privil.,

§ Ut autem, dicitur religiosos in audiendis confessionibus et pœnitentiis injungendis non plus habere debere, quam parochiales sacerdotes noscuntur habere; sicque (additur) *de casibus, Episcopis, et superioribus, quos inferius annotamus, ac Sedi Apostolicæ reservatis, se nullatenus intromittant.* Et tamen statim in § sequenti, Observent ergo, etc., incipit Pontifex numerare prædictos casus, et inter alia inquit, *Modo eodem excommunicatos respiciant*, id est, eos a peccatis non absolvant. Et rationem infra subdit, quia non possunt eos ab ea excommunicatione absolvere. Et declarat se maxime loqui de excommunicatione juris. Ergo, cum per æquiparationem religiosorum ad parochos, textus ille concludat religiosos non posse absolvere ab excommunicatione, pro comperto supponit parochos id non posse. Et quoad hoc ibi non condit novum jus, sed supponere videtur usum et consuetudinem Ecclesiæ, ut significant illa verba: *Quam parochiales sacerdotes noscuntur habere.*

31. *Resolutio.* — Respondeo tamen in primis ad consuetudinem, de illa mihi non satis constare. Imo video apud religiosos (quibus parochi tam in illa Extravaganti, quam in Clementina *Dudum*, æquiparantur) contrariam consuetudinem observari. Verum est, post illa jura plurimum aucta fuisse religiosorum privilegia, et ideo ex illis et consuetudine, quam nunc habent, non posse argumentum sumi ad parochorum consuetudinem elicendam. Et ideo ipsi consulant consuetudinem in unoquoque Episcopatu receptam et illam observent; nam consuetudo sicut dare potest jurisdictionem, ita et auferre. Nec possum negare, quin in prædicta Extravaganti talis usus seu consuetudo insinuetur, quæ fortasse potuit esse recepta in Urbe, quamvis non esset in orbe.

32. Præter hæc vero responderi potest dupliciter. Primo textum illum esse accommodate intelligendum de excommunicationibus juris, a quibus parochi non possunt absolvere. Et hoc insinuavit Glossa ibi, solum afferens exemplum de excommunicatione reservata. Secundo responderi potest, licet Pontifex dicat se non intendere ut religiosi plus habeant in audiendis confessionibus, quam parochi, non tamen dicere se velle, ut habeant omnia, quæ habent parochi. Et ita, licet religiosi potestatem illam non concesserit, non satis infertur parochos eam non habere. Est autem Extravagans illa revocata per Cle-